

بررسی رابطه بین اخلاق و شکاف خط مشی های عمومی در حوزه محیط زیست

فاطمه رضائی^۱، دکتر مجتبی طبری^{۲*}، دکتر علی فرهادی محلی^۳، دکتر تورج مجیبی^۴
 ۱. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران.
 ۲. گروه مدیریت، واحد قائم شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم شهر، ایران.
 ۳. گروه مدیریت، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران.
 ۴. گروه مدیریت، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران.
 (تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۰۴، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۰۵)

چکیده

زمینه: خط مشی های عمومی در حوزه محیط زیست، محتاج حمایت های فرهنگی و اخلاقی است. لذا هدف این پژوهش، بررسی رابطه بین اخلاق و شکاف خط مشی های عمومی در حوزه محیط زیست می باشد.
روش: روش پژوهش توصیفی-همبستگی مبتنی بر مدل معادلات ساختاری می باشد. جامعه آماری در این مطالعه، شامل کلیه کارشناسان ارشد و دکتری رشته های دانشگاهی در حوزه محیط زیست می باشند که تعداد آنها ۱۲۱۴۵۶ نفر است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر تعیین شد و نمونه ها با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار گردآوری داده ها پرسش نامه است. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SmartPLS3 و روش معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی استفاده شده است.
یافته ها: نتایج نشان می دهد که بین اخلاق و ابعاد شکاف خط مشی های عمومی در حوزه محیط زیست (ارتباط سیاستها با اهداف سازمان، بعد انتظارات و احساسات جامعه و بعد تامین نظر ذی نفعان) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.
نتیجه گیری: نتایج این پژوهش و در نظر گرفتن نقش مهم اخلاق و فلسفه زیست محیطی و مسائل زیربنایی محیط زیست، نتایج مهمی را در بر داشته و می تواند مدلی کاربردی برای سیاستگذاران، مدیران و مجریان اخلاق در حوزه خط مشی گذاری زیست محیطی قرار گیرد.

کلید واژگان: اخلاق، شکاف خط مشی های دولت، محیط زیست، خط مشی گذاری زیست محیطی

سر آغاز

حفاظت زیست محیطی در دنیا تا حدی پیشرفت کرده است، اما وضعیت هنوز امید بخش نیست. خط مشی های زیست محیطی اولین راهکار برای ارائه اطلاعات اساسی در مورد فعالیت های حفاظت زیست محیطی است (۴). اخلاق زیست محیطی^۵ به عنوان یکی از شاخه های علم اخلاق و اخلاق کاربردی به مسائلی می پردازد که در پرتو رابطه انسان و محیط زیست مطرح می شود (۵۶). اخلاق زیست محیطی، مشتمل بر مجموعه ای از گزاره های اخلاقی و بایسته های ارشادی در زمینه محیط زیست طبیعی و انسانی است (۷). که یکی از اهداف آن ایجاد رابطه معنوی با طبیعت و محیط زیست انسانی و بهبود ضمانت اجرای قواعد شناسایی شده در زمینه محیط زیست طبیعی و انسانی در وجدان انسان هاست (۸، ۹). تحولات محیط زیستی در سطح بین المللی از یک سو و گسترش فرآیندهای مخرب محیط زیست در داخل کشور به مانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه باعث شده است تا موضوع

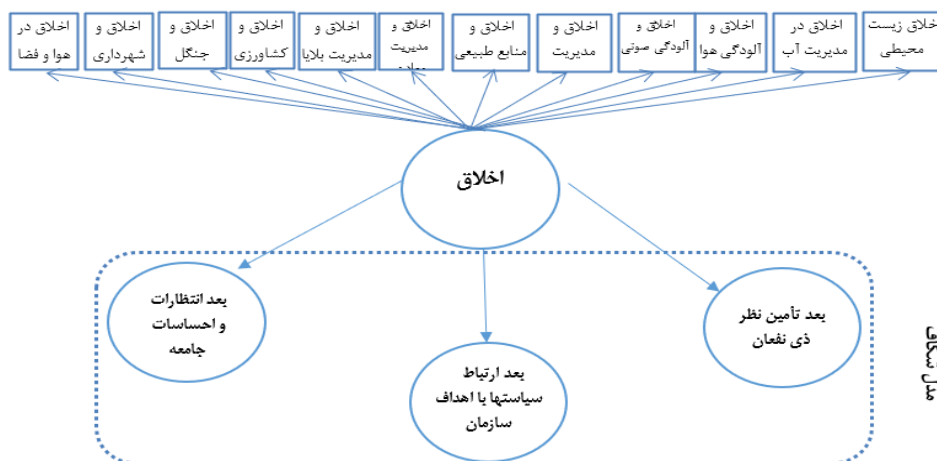
علم اخلاق^۱ به عنوان شاخه ای از فلسفه با «اخلاقیات» و «ارزشها» سر و کار دارد. «اخلاقیات» یعنی تمیز بین حق و باطل و «ارزشها»، ارزیابی نهایی افعال یا امور هستند. علم اخلاق روابط، قوانین، اصول یا کدهایی را که در رفتارهای معین مورد نیاز است یا منع می شود را ارزیابی می کند (۱، ۲). امروزه بحران های محیط زیستی واقعیت های ملموسی هستند که نگرانی نسبت به آینده زمین را موجب شده اند. رویکردهای سخت^۳ (فنی-فیزیکی) برای حل این بحران ها کفایت نمی کند و راه حل اصلی در اصلاح تعامل انسان با طبیعت و استفاده از رویکردهای نرم^۴ (رفتاری) نهفته است. در این مسیر، اخلاق به عنوان یکی از راه های ممکن در نظر گرفته می شود. باور بر این است که با داشتن اخلاق مناسب میتوان منابع طبیعی و محیط زیست را حفظ کرد (۳).
 از زمان اصلاحات و گشایش ها در جهان و توسعه سریع اقتصادی ناشی از آن، مسائل زیست محیطی به طور فزاینده ای برجسته شده اند.

نویسنده مسئول: نشانی الکترونیکی: Mo_tabari@yahoo.com

مقام ۷۸ جهان و در سال ۲۰۱۰ میلادی با نمره ۷۶/۹ در رتبه ۶۷ جهان قرار داشته است (۲).

انسان برای حفظ محیط زیست پیرامون خود ملزم به رعایت اخلاق زیست محیطی است (۱۵). در ایران، مجموعه ای از ارگانها مانند سازمان حفاظت محیط زیست و شورای عالی محیط زیست، اقدام به سیاستگذاری می کنند. شکاف های عمیقی در تحقیقات موجود وجود دارد که باید برطرف شود. با این حال، چارچوب هایی که مجموعه جامع تری از خط مشی های زیست محیطی هنوز فاقد یک نظریه فراگیر و اعتبار سنجی تجربی هستند (۱۶). با این حال، فشار روزافزون ذینفعان برای اجرای خط مشی ها در زمینه محیط زیست (۱۷) به یک قانون در صنایع جهان تبدیل شده است تا در فرآیندهای سبز شرکت کنند (۱۸). اخلاق محیط زیست، به دلیل ضرورت های دوران معاصر شکل گرفته است (۱۹) و در خصوص روابط اخلاقی بین انسانها و دنیای پیرامون آنها بحث می کند (۵). اخلاق محیط زیست، نقش انسان را به طور مؤثر، از فاتح زمین به شهروند و محافظ محیط تغییر می دهد (۲۰). اگر چه بیش از سی سال است که بحث های مربوط به اخلاق و محیط زیست در محافل علمی و تخصصی مورد توجه قرار گرفته است. ولی هنوز در نخستین گام ها در حوزه عملی است (۲۱). طراحی اخلاق مدار، ضامن جریان حیات در محیط زیست است. این نگاه به محیط زیست، به تقویت ابعاد ذهنی محیط زیست که موضوع علم منظرست، می پردازد (۲۲). لذا هدف از این تحقیق، بررسی تاثیر اخلاق بر ابعاد سه گانه شکاف خط مشی های عمومی در حوزه محیط زیست می باشد. که با توجه به مبانی نظری پژوهش، مدل مفهومی تحقیق به صورت نگاره ۱ می باشد.

حفاظت از محیط زیست بیش از گذشته در کانون توجه سیاست گذاران و تصمیم گیران کشور قرار گیرد (۱۰). فاجعه ی زیست محیطی نه تنها آرامش و امنیت را از زندگی انسان می رباید، بلکه موجودیت بشر را نیز تهدید می کند (۱۱). در دهه اخیر، به دلیل تداوم بحران های محیط زیست، خوشبختانه دیدگاه جهانی نسبت به اخلاق تغییر کرده و به عنوان عاملی مؤثر در رفع بحران های زیست محیطی مورد توجه قرار گرفته است (۱۲). امروزه بحران های محیط زیستی افزایش یافته و تلاش های گسترده ای را می طلبد (۱۳). بحرانهای محیط زیستی در ایران نیز یکی از شدیدترین بحرانهای محیط زیستی در جهان شناخته شده است (۱۰). بدون شک بحرانهای زیست محیطی معاصر، زاینده اندیشه های مادی نگر، توسعه طلب، سلطه جو و پیامد ناگوار اشتباهی سیری ناپذیر رهبران سیاسی، مدیران اقتصادی و در یک کلام معلول کژ اندیشی فکری و جهالت عملی انسان در جهان است. موضوع خط مشی گذاری یا سیاست گذاری زیست محیطی نیز از موضوعات اساسی مورد بحث در ادبیات خط مشی گذاری عمومی محسوب می شود (۱۴). پدیده شکاف خط مشی رویدادی است که مبتنی بر مجموعه ای از عوامل، سبب انحراف از هدف مدنظر خط مشی گذاری میشود (۲ و ۲۳). برای کاهش این نگرانی، ضرورت خط مشی گذاری زیربنایی دولتمردان کشورها برای بهبود مسائل زیست محیطی در راستای تحقق توسعه پایدار احساس می شود. فارغ از وضعیت بحرانی زیست محیطی در عرصه جهانی، وضعیت کنونی محیط زیست کشور نیز غیرمطلوب و خطر آفرین گزارش شده است. اعلام شاخص جهانی عملکرد زیست محیطی سال ۲۰۲۰ نشان داد که ایران بین ۱۳۲ کشور جهان با کسب نمره ۴۲/۷۳ در مقام ۱۱۴ قرار گرفته است. ایران در سال ۲۰۱۵ با کسب نمره ۶۰ در

نگاره ۱: مدل مفهومی تحقیق

فرضیه دوم تحقیق: بین اخلاق و انتظارات و احساسات جامعه رابطه مثبت و معناداری دارد.

فرضیه سوم تحقیق: بین اخلاق و تامین نظر ذی نفعان رابطه مثبت و معناداری دارد.

با توجه به مدل مفهومی سه فرضیه بصورت زیر مطرح می شوند:

فرضیه اول تحقیق: بین اخلاق و ارتباط سیاستها با اهداف سازمان رابطه مثبت و معناداری دارد.

روش

مقاله پژوهشی

این تحقیق از نظر هدف، از نوع کاربردی است و بر حسب نحوه گردآوری داده ها از نوع توصیفی - همبستگی محسوب می شود. جامعه آماری در این مطالعه، شامل کلیه کارشناسان ارشد و دکتری رشته های محیط زیست می شوند که تعداد آنها ۱۲۱۴۶ نفر است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۷۲ نفر تعیین شد. برای گردآوری داده ها از ابزار پرسشنامه، استفاده شده است. پرسشنامه ها با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس به صورت الکترونیکی و مراجعه حضوری توزیع شد. برای گردآوری داده های متغیر اخلاق با محوریت محیط زیست و همچنین ابعاد و متغیرهای مدل شکاف خط مشی که شامل ابعاد تأمین نظر ذینفعان، ارتباط سیاست ها با اهداف سازمان و انتظارات و احساسات جامعه می باشد از پرسشنامه برگرفته از رساله دکتری استفاده شده است (۲۴). در اطلاعات جمعیت شناختی از پاسخ دهندگان ۶۸ درصد مرد است. از نظر رشته تحصیلی ۸۵ درصد در رشته محیط زیست و رشته های مرتبط است. از نظر تحصیلات ۶۳ درصد مقطع ارشد و ۳۷ درصد مقطع دکتری است از نظر سن پاسخ دهندگان ۱۱ درصد در سن ۲۰ تا ۳۰ سال ۴۹ درصد در سن ۳۱ تا ۴۰ ، سال ۲۴ درصد در سن ۴۱ تا ۵۰

سال و ۱۶ درصد بیشتر از ۵۰ سال سن دارند. بنابراین، بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال با تحصیلات کارشناسی ارشد رشته محیط زیست و جنسیت مرد است. برای سنجش پایایی پرسش نامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج ضریب آلفای کرونباخ در جدول ۲ نشان دهنده این امر است که پرسشنامه از قابلیت اعتماد برخوردار است. همچنین روایی واگرا و همگرا نیز در جدول ۲ و ۳ گزارش شده است که نتایج حاکی از روایی مناسب پرسشنامه می باشد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SmartPLS3 و روش معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی استفاده شده است.

یافته ها

جهت بررسی برازش مدل، از برازش مدل اندازه گیری، برازش مدل ساختاری و برازش کلی مدل استفاده شده است. به منظور بررسی پایایی مدل اندازه گیری تحقیق، به بررسی ضرایب بارهای عاملی، ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی پرداخته شده است. مقدار ملاک برای مناسب بودن بارهای عاملی، ۰/۴ می باشد. تمامی ضرایب بارهای عاملی سوالات از ۰/۴ بیشتر است، نشان از مناسب بودن این معیار دارد.

جدول ۱: ضرایب بارهای عاملی

اخلاق	ارتباط سیاست با اهداف سازمان	انتظارات و احساسات جامعه	تأمین نظر ذی نفعان
ET1	۰/۷۲۸		
ET10	۰/۵۰۹		
ET11	۰/۶۶۵		
ET12	۰/۶۵۴		
ET2	۰/۷۹۳		
ET3	۰/۷۲۶		
ET4	۰/۵۰۸		
ET5	۰/۸۰۵		
ET6	۰/۶۵۵		
ET7	۰/۷۳۵		
ET8	۰/۶۳۹		
ET9	۰/۵۳۱		
POS1			۰/۷۷۲
POS2			۰/۸۴۶
POS3			۰/۷۶۴
POS4			۰/۸۴۹
POS5			۰/۵۶۹
POS6			۰/۶۷۴
POS7			۰/۶۶۲
RPG1	۰/۶۶۴		
RPG2	۰/۸۳۲		
RPG3	۰/۸۷۲		
RPG4	۰/۷۷۱		
RPG5	۰/۶۱۳		
RPG6	۰/۷۶۴		

RPG7	۰/۷۲۷		
SEF1	۰/۷۲۶		
SEF2	۰/۶۹۲		
SEF3	۰/۵۹۳		
SEF4	۰/۵۱۵		
SEF5	۰/۴۹۹		
SEF6	۰/۸۵۵		
SEF7	۰/۷۵۹		
SEF8	۰/۶۹۰		

پژوهش را تأیید نمود. با توجه به مقدار مناسب برای میانگین واریانس استخراجی (۰.۵)، مناسب بودن روایی همگرای پژوهش تأیید می شود.

معیار دوم از بررسی برازش مدل های اندازه گیری، روایی همگرا است. که نتایج در جدول ۲ آمده است. با توجه به مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی (۰.۷)، میتوان مناسب بودن وضعیت پایایی

جدول ۲: نتایج معیار آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی متغیرهای پنهان تحقیق

متغیرهای مکنون	ضریب آلفای کرونباخ	ضریب پایایی ترکیبی	میانگین واریانس استخراجی
اخلاق	۰/۸۸۶	۰/۹۰۵	۰/۵۴۸
ارتباط سیاست با اهداف سازمان	۰/۸۷۴	۰/۹۰۱	۰/۵۶۸
انتظارات و احساسات جامعه	۰/۸۲۵	۰/۸۶۷	۰/۵۵۷
تامین نظر ذی نفعان	۰/۸۵۹	۰/۸۹۳	۰/۵۴۸

از همبستگی آن متغیر با سایر متغیرهای پنهان موجود در مدل بیشتر می باشد روایی واگرایی مدل نیز تأیید می شود.

جهت سنجش روایی واگرا از معیار فورنل-لارکر استفاده شده که نتایج بصورت جدول ۳ می باشد. چون مقادیر قطر اصلی برای هر متغیر پنهان

جدول ۳: محاسبه روایی واگرا

اخلاق	ارتباط سیاست با اهداف سازمان	انتظارات و احساسات جامعه	تامین نظر ذی نفعان
۰/۶۷۰			
۰/۴۴۴	۰/۷۵۴		
۰/۵۵۲	۰/۴۳۶	۰/۶۷۶	
۰/۴۴۷	۰/۶۰۷	۰/۵۴۶	۰/۷۴۰

که سه مقدار ۰.۰۱، ۰.۲۵ و ۰.۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی معرفی شده است. این معیار از طریق فرمول روبرو محاسبه

$$\text{میگردد: } GOF = \sqrt{\text{communalities} \times R^2}$$

از میانگین مقادیر اشتراکی متغیرهای پنهان پژوهش به دست می آید.

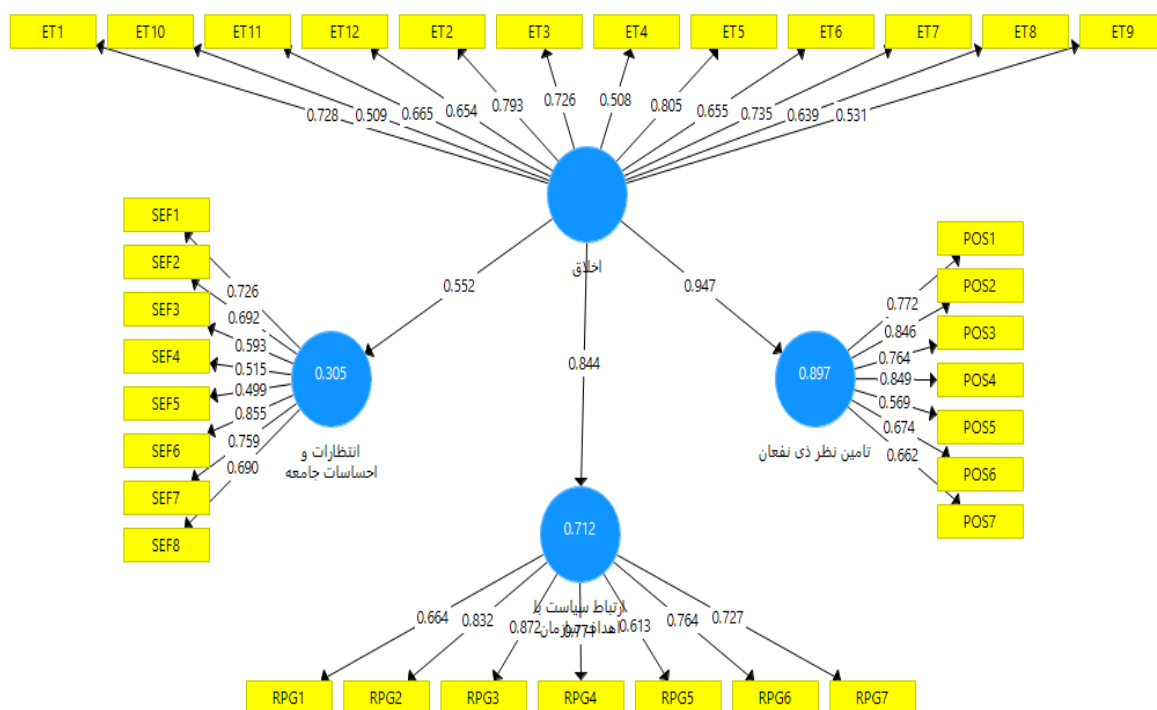
با توجه به شکل ۲ و ۳، چون ضرایب تی مسیرها بیشتر از ۰.۹۶ بدست آمده اند، لذا در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار بودن آنها تأیید می شود. دومین معیار برای بررسی برازش مدل ساختاری ضرایب R^2 مربوط به متغیرهای وابسته مدل است و سه مقدار ۰.۱۹، ۰.۳۳ و ۰.۶۷ به عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی در نظر گرفته میشود. مطابق با جدول ۴، میتوان مناسب بودن برازش مدل ساختاری را تأیید ساخت. برای بررسی برازش مدل کلی از معیار GOF استفاده میشود

جدول ۴: نتایج رابطه مستقیم و ضرایب معناداری مدل پژوهش

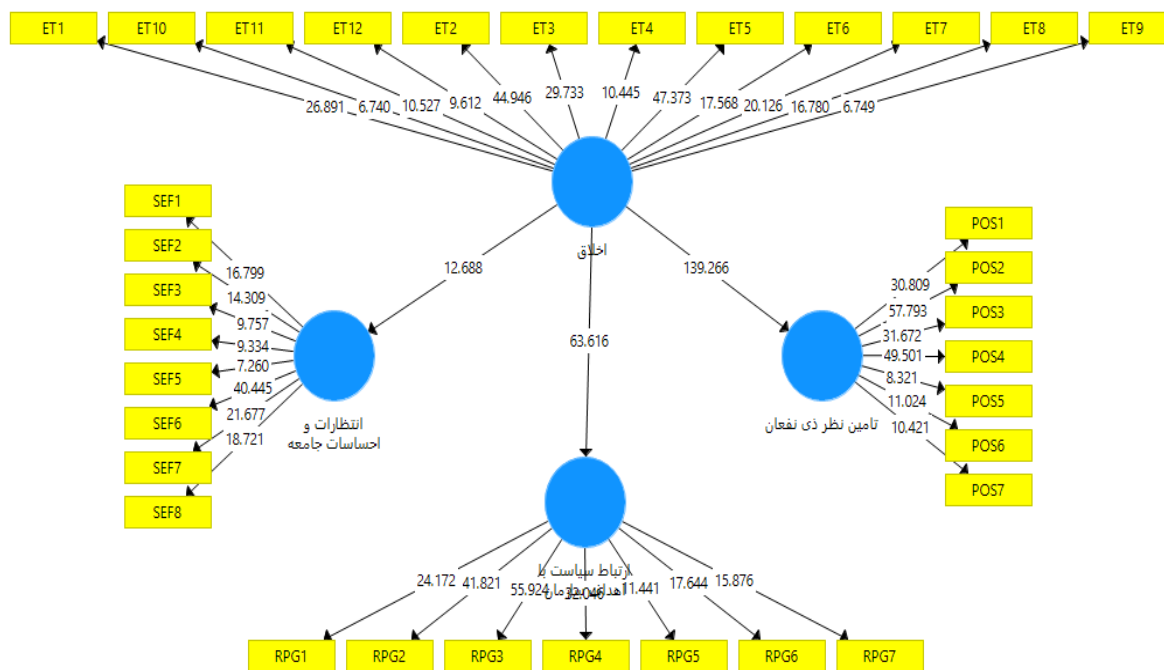
مسیر	ضرایب آماره تی	ضریب مسیر	سطح معناداری	نتیجه	R2	مقادیر اشتراکی
اخلاق -> ارتباط سیاست با اهداف سازمان	۶۳/۶۱۶	۰/۸۴۴	۰/۰۰۰	تایید	۰/۷۱۲	۰/۴۸۳
اخلاق -> انتظارات و احساسات جامعه	۱۲/۶۸۸	۰/۵۵۲	۰/۰۰۰	تایید	۰/۳۰۵	۰/۵۲۹
اخلاق -> تامین نظر ذی نفعان	۱۳۹/۲۶۶	۰/۹۴۷	۰/۰۰۰	تایید	۰/۸۹۷	۰/۴۴۲
GOF=۰/۵۵۶				میانگین: ۰/۶۳۸		میانگین: ۰/۴۸۵

جامعه برابر ۰/۵۵۲ می باشد. و ضریب معناداری نیز برابر ۱۲/۶۸ بوده که نشان می دهد این رابطه مثبت و معنادار است و میتوان نتیجه گرفت، بین اخلاق و انتظارات و احساسات جامعه رابطه مثبت و معناداری دارد و لذا فرضیه دوم تأیید شد. همچنین، ضریب استاندارد شده بین متغیر اخلاق و بعد تامین نظر ذی نفعان برابر ۰/۹۴ می باشد. و ضریب معناداری نیز برابر ۱۳۹/۲۶ بوده که نشان می دهد این رابطه مثبت و معنادار است. و میتوان نتیجه گرفت، بین اخلاق و تامین نظر ذی نفعان رابطه مثبت و معناداری دارد و لذا فرضیه سوم تأیید شد.

با توجه به مقدار بدست آمده برای GOF به میزان ۰/۵۵۶، برازش خوب مدل کلی تأیید میشود
با توجه به نگاره های ۲ و ۳ میتوان گفت ضریب استاندارد شده بین متغیر اخلاق و بعد ارتباط سیاستها با اهداف سازمان برابر ۰/۸۴۴ می باشد. و ضریب معناداری (آماره تی) نیز برابر ۶۳۶۱۶ بوده (بیشتر از قدرمطلق ۱/۹۶) که نشان می دهد این رابطه مثبت و معنادار است. و میتوان نتیجه گرفت، بین اخلاق و ارتباط سیاستها با اهداف سازمان رابطه مثبت و معناداری دارد و لذا فرضیه اول تأیید شد. همچنین، ضریب استاندارد شده بین متغیر اخلاق و بعد انتظارات و احساسات

نگاره ۲: مدل ساختاری پژوهش همراه با ضرایب بارهای عاملی

نگاره ۳: مدل ساختاری تحقیق همراه با ضرایب معناداری

بحث

در تایید و تبیین فرضیه اول و رابطه اخلاق و بعد سیاستها با اهداف سازمان در مدل تحلیل شکاف می توان به مواردی همچون سه بُعد یا سه محیط «سیاسی»^۶، «اجتماعی»^۷ و «اقتصادی»^۸ به صورت همزمان اشاره کرد:

الف. در نظر گرفتن اخلاق در بُعد «محیط اقتصادی» نکته ای که به عنوان یکی از مصادیق مهم تأثیرگذار تکرار شد، در برطرف کردن برخی مسائل تأثیر داشته و به ویژه دسترسی به تکنولوژی های روز در مورد محیط زیست را تسهیل می کند.

ب. در نظر گرفتن اخلاق در بُعد در «محیط سیاسی»، عدم پیوستگی برنامه های مربوط به اخلاق در دولت های متوالی یکی از نکات مهم تلقی شده، به طوری که تحت تأثیر قرار گرفتن رویکرد اخلاقی^۹ دولتمردان به نگاه جناحی و سیاسی دولت خود، منجر به بروز مشکلاتی در خط مشی گذاری زیست محیطی شده است.

ج. نهایتاً در نظر گرفتن اخلاق در «محیط اجتماعی» یکی دیگر از عوامل محیطی تأثیرگذار بر شکل گیری خط مشی های زیست محیطی^{۱۰} مبتنی بر اخلاق است. البته گستره اخلاق در عوامل اجتماعی بسیار وسیع است که در ادامه صرفاً به چند نمونه از آن اشاره شده است. نخست سطح آگاهی عمومی شهروندان در به کارگیری اخلاقی از تجهیزات سازگار با محیط زیست^{۱۱}.

که مطابق با نتایج تحقیقات محققان می باشد که در تحقیقی بیان داشتند که با داشتن اخلاق مناسب می توان منابع طبیعی^{۱۲} و محیط زیست را حفظ کرد^{۱۳}. در این نوشتار، ضرورت توجه به اخلاق محیط زیست به منظور صیانت از زیست بوم های طبیعی توضیح داده

شده است و همچنین مطابق با نتایج تحقیقات دیگر می باشد که در تحقیقی به مقوله اخلاق طراحی پرداخته و برآن ها تأکید دارد^{۱۴}.

در تایید سوال دوم و رابطه اخلاق و بعد تأمین نظر ذی نفعان می توان بیان نمود که پیدایش اخلاق محیط زیست و توجه اندیشه و ران به ضرورت استفاده از آن برای حفظ محیط زیست از یک سو و تنظیم برنامه توسعه بدون توجه به آن از سوی دیگر یکی از عوامل مشکل آفرین می باشد^{۱۵}. بررسی های چند ساله اخیر نشان داده است که اخلاق در محیط زیست فقط در سطح طرح و به صورت موضعی در مقیاس خرد عمل می کند. در حالی که ارزیابی استراتژیک^{۱۶} محیط زیست سایر سطوح تصمیم گیری همچون خط مشی گذاری، طرح ریزی و برنامه های عملیاتی^{۱۷} را نیز شامل می شود. اخلاق در «کنش» های زیست محیطی بازیگران و گروه های ذینفع در سیاست گذاری زیست محیطی کشور دارای چهار ویژگی خاص و به عبارت بهتر چهار نوع «دوگانگی»^{۱۸} است. این دوگانگی ها ناظر به «وضع موجود اخلاق» در تدوین خط مشی های زیست محیطی کشور بوده و رفع آنها به منظور دستیابی به وضع مطلوب ضروری است. که این نتایج، مطابق با نتایج تحقیقات متعدد^{۱۹} (۲، ۲۶) می باشد.

در تایید سوال سوم و رابطه اخلاق و بعد انتظارات و احساسات می توان بیان نمود که مفهوم «عدالت» محدود به نسل و عصر حاضر نبوده و بهره برداری انسان از منابع طبیعی و محیط زیست باید به گونه ای باشد که موجب تضییع حقوق نسل های آتی در استفاده از منابع تجدید ناپذیر نگردد. ارائه کنش های زیست محیطی شهروندان و خط مشی گذاران متناسب با سطح رفاه اجتماعی بوده است. این بدان معناست که متناسب با افزایش سطح رفاه اجتماعی و عبور شهروندان از نیازهای معیشتی، توجه آنها به رعایت ملاحظات اخلاقی در محیط زیست افزایش می یابد.

ملاحظه های اخلاقی

در این پژوهش با معرفی منابع مورد استفاده، اصول علمی، حرفه ای، اخلاقی و امانت داری رعایت گردید و حق معنوی نویسندگان و پژوهشگران، حفظ شده است.

سپاسگزاری

نویسنده این مقاله از تمامی بزرگواری که در تکمیل پرسشنامه این تحقیق او را یاری کردند، کمال امتنان و سپاسگزاری را دارد.

واژه نامه

1. Ethics	اخلاق
2. Values	ارزشها
3. Hard perspectives	رویکردهای سخت
4. Soft perspectives	رویکردهای نرم
5. Environmental ethics	اخلاق زیست محیطی
6. Political environment	محیط سیاسی
7. Social environment	محیط اجتماعی
8. Economic environment	محیط اقتصادی
9. Ethical perspective	رویکرد اخلاقی
10. Environmental policies	خط و مشی زیست محیطی
11. Eco-friendly	سازگار با محیط زیست
12. Natural resources	منابع طبیعی
13. Strategic assessment	ارزیابی استراتژیک
14. Operational plans	برنامه های عملیاتی
15. duality	دوگانگی

References

1. Basiri M, Najafi D. (2010). Human rights and environmental ethics. Journal of Human Rights; 5(1). (In Persian).
2. Fathi H, Mirabbasi B, Pournouri M. (2022) Governments' commitments to marine pollution: with emphasis on environmental ethics and the convention on the rights of the sea. Ethics in Science and Technology; 17 (2):29-36. (In Persian).
3. Abedi Sarvestani A. (2018). Environmental ethics and its role in the preservation of nature. Iran Nature; 3(2): 6-9. (In Persian).
4. Liu Z, Liu M. (2021). Quality evaluation of enterprise environmental accounting information disclosure based on projection pursuit model. Journal of Cleaner Production; 12. (Y).
5. Alavi Moghaddam M, Ghasemi A. (2010). Environmental ethics and philosophy and its role in the present world. Human & Environment; 8(4): 51-56.
6. Sarvestani AA, Shahvali M, Mohagheghdamad SM. (2007). The nature and perspectives of environmental ethics with emphasis on the Islamic perspective. Ethics in Science and Technology; 2: 1-20. (In Persian).

نتایج پژوهش بانک جهانی حاکی از آن است که مسائل زیست محیطی در مقایسه با سایر مسائل عمومی کشور از نظر اکثریت پرسش شوندگان اولویت بسیار پایینی دارد به طوری که فقط ۴ درصد از پرسش شوندگان قائل به اهمیت مسائل زیست محیطی بوده اند (۲۵). که نتایج این تحقیق، مطابق با نتایج مطالعات متعدد می باشد (۱۵، ۲۷، ۱۱).

با توجه به یافته ها پیشنهاد می شود که دولت ها در زمینه اخلاق زیست محیطی و همچنین در تلفیق اخلاق محیط زیست با ارزیابی راهبردی محیط زیست، همکاری نمایند و چارچوبی نو و جدید برای حل بحران های زیست محیطی ارایه دهند. همچنین تلاشهای زیست محیطی باید زیست بوم گرا باشند و بر اخلاق، ارزش ها، باورها و آگاهی زیست محیطی مردم استوار باشند. همچنین عوامل فرهنگی و اخلاقی میتوانند پیش بینی کننده سیاستهای ترویج رفتارهای زیست محیطی مسئولانه باشند. و با توجه به اینکه موضوع اخلاق در محیط زیست ابزاری پذیرفته شده برای ارزیابی محیط زیستی تصمیم گیری هاست، به عنوان یک رویکرد سامانمند برای شناسایی، پیش بینی، معرفی و کاهش اثرات زیست محیطی بکار گرفته شده در سطح راهبردی، پیشنهاد می شود. همچنین پیشنهاد می شود که آموزه های اخلاقی در تدوین طرح های توسعه قرار داده شود.

البته باید به این نکته توجه شود برای اندازه گیری شاخص های اخلاقی استفاده از ابزار پرسشنامه بهترین گزینه نیست. همچنین محافظه کاری برخی از آزمودنی ها در پاسخگویی به سوال های پرسشنامه ها و عدم امکان بررسی میزان دقت پاسخ دهندگان و پراکندگی آنان از دیگر محدودیت های این پژوهش است..

نتیجه گیری

در نظر نگرفتن مسائل زیربنایی محیط زیست مانند اخلاق و فلسفه زیست محیطی، باعث ضررهای جبران ناپذیری در ایران شده است. لذا، ضرورت خط مشی گذاری زیربنایی دولتمردان کشورها برای بهبود مسائل زیست محیطی در راستای تحقق توسعه پایدار احساس می شود. در این پژوهش به آزمون مدلی پرداخته شد که در رابطه اخلاق و شکاف خط مشی های عمومی دولت در حوزه محیط زیست، با در نظر گرفتن سه بعد ارتباط با اهداف سازمان، انتظارات و احساسات جامعه و بعد ذی نفعان، می باشد. لذا با توجه به مدل سه فرضیه مطرح شدند که شامل آزمون تاثیر اخلاق بر ابعاد سه گانه (ارتباط سیاستها با اهداف سازمان، بعد انتظارات و احساسات جامعه و تامین نظر ذی نفعان) می باشد. نتایج حاکی از رابطه اخلاق و ابعاد شکاف خط مشی های عمومی در حوزه محیط زیست می باشد که می تواند مدلی کاربردی برای سیاستگذاران، مدیران و مجریان اخلاق در حوزه خط مشی گذاری زیست محیطی قرار گیرد.

18. Singh S, Giudice M, Chierici R, Graziano D. (2020). Green innovation and environmental performance: The role of green transformational leadership and green human resource management. *Technological Forecasting and Social Change*; 150: 119-762.
19. Benson J. (2013). Environmental ethics: introductions and articles. Translated by Wahabzadeh A. 1st ed. Mashhad Academic Jihad Publications.
20. Wahabzadeh A. (2015). Knowledge of the environment. 3rd ed. Mashhad Academic Jihad Publications.
21. Yasemi M, Jamshidi N, Navidi B, Masoudi J. (2022). Environmental ethics: the role of renewable energy consumption in environmental protection with emphasis on creative accounting. *Ethics in Science and Technology*; 17 (2):89-98. (In Persian).
22. Gholampour S, Mansouri S, Shahcheraghi A. (2022). Landscape design of roads and environmental ethics. *Ethics in Science and Technology*; 17 (1): 7-14. (In Persian).
23. Farhud DD. (2007). A review of the history of ethics with a collection of different areas of ethics. *Ethics in Science and Technology*; 2(1,2): 1-7. (In Persian).
24. Rezaei F, Tabari M, Farhadi Mahalli A, Mojibi T. (2022). Explaining the model of public policies gap in the area of environment. [Ph.D. Thesis], Islamic Azad University, Firoozkooh Branch. (In Persian).
25. Calabrese D. (2008). Environmental policies and strategic communication in Iran; The value of public opinion research in decision making. 1st ed. USA/Washington, D.C: World Bank Publication.
26. Mohammadi Ashnani M, Mohammadi Ashnani A, Hosni E. (2007). Integration of environmental ethics with the approach of strategic environmental assessment to achieve sustainable development, *Ethics in Science and Technology*; 3(4): 62-70. (In Persian).
27. He Z, Xu S, Shen W, Wang M, Li C. (2019). Exploring external and internal pressures on the environmental behavior of paper enterprises in China: A qualitative study. *Bus. Strategy. Environ*; 12: 1-19.
7. Maghrebi HF. (2009). Environmental ethics from the Islamic perspective. *Journal of Medical Ethics*; 3(8). (In Persian).
8. Gheshlagh ME, Hashemi SM, Mohebi M, Rostami V. (2018). The right to a healthy environment in the light of legal and ethical principles. *Journal of Ethical Researches*; 8(3). (In Persian).
9. Nabavi AH, Shahriari M. (2014). Religion, ethics and the environment. *Journal of Human and Environment*; (29): 70-84. (In Persian).
10. Shabiri SM. (2017). The role of thought styles in environmental attitude and behavior of high school students. *Education Magazine*; 22(130). (In Persian).
11. Salehi S, Pazukinejad Z. (2014). Analysis of the social factors associated with attitude and actions of university students. *Applied Sociology*; 25(3). (In Persian).
12. Kula E. (2001). Islam and environmental conservation. *Environmental Conservation*; 28: 1-9.
13. Taherkhani H, Sharififar F, Nikbakhsh R. (2019). Providing a model of environmental policies in sport based on the paradigm model. *Contemporary Research in Sports Management*; 9(18): 123-140. (In Persian).
14. Aslipoor H, Zahedi SA, Sharifzadeh G. (2014). Exploring the native model of formulating the national environmental policy with a grounded theory approach. *Strategic Management Thought*; 8(1). (In Persian).
15. Salimzadeh S, Shamloo S. (2022) Damages caused by oil pollution to the environment from the perspective of environmental rights and ethics. *Ethics in Science and Technology*; 17 (2):37-44. (In Persian).
16. Teixeira A, Jabbour C, Jabbour A, Latan H, Oliveira J. (2016). Green training and green supply chain management: evidence from Brazilian firms. *Journal of Cleaner Production*; 113: 1-7 .
17. Johnstone L. (2019). A systematic analysis of environmental management systems in SMEs: Possible research directions from a management accounting and control stance. *Journal of Cleaner Production*; 244: 118-802 .